

JUODA KAIP
JUODMEDIS

TREČIA
„RAUDONA
KAIP KRAUJAS“
KNYGA

SALLA
SIMUKKA

Alma littera

GRUODŽIO 9-OJI,
ŠEŠTADIENIS

5

Sesuo, sesuo, sesuo, sesuo.

Tas žodis dabar stuksėdavo Snieguolei galvoje kas kartą, lankantis pas tėvus Ryhimekyje. Vis dėlto, kaip ir ši kartą, negalėjo jo išstarti. Mama buvo pasiruošusi pietums lazaniją su ožkos sūriu, vieną mėgstamiausių Snieguolės valgių, bet šiandien jis buvo be skonio. Atrodė, kad malonumų centras apmarintas arba nuslopintas. Valgė tik dėl to, kad reikėjo papildyti organizmą degalų. Net kava buvo neskani.

Snieguolė spėjo, kad dėl laiško. Tebetikėjo, kad tai buvo tik juokas, bet laiškas nedavė ramybės, peršėjo kažkur anapus minčių. Spalvos nupilkio, pasaulis apsisblausė, viskas neteko skonio. Jeigu Snieguolė sužinotų, kas siuntė laišką, tikrai atkeršytų koku kultūringu, nors šaltakraujišku būdu.

Vis dėlto tėvų namuose Snieguolę graužė tik tai, kad dar neišsiaiškino, ar ji iš tikro kažkada turėjo seserį. Vasarą Prahoje pabudę prisiminimai, kuriuos savo melais atgaivino Lenka, atrodė labai tikri. Snieguolė nė kiek neabejojo, kad kitados turėjo seserį. Bet sugrįžusi į Suomiją taip tvirtai jau netikėjo. Ketino šito paklausti tiesiai, vos peržengusi namų slenkstį, bet nepaklausė.

Snieguolė papasakojo tėvams apie Lenką, bet apie tai, kad ši tvirtino esanti jos sesuo, neužsiminė. Rudenį Snieguolė kelis kartus susirašė su Lenka elektroniniu paštu. Ši buvo pradėjusi savarankiškai mokytis matematikos, chemijos ir biologijos. Rašė norinti stoti mokytis medicinos. Kaip paslaptį dar pridūrė neišsikrausčiusi iš Jiržio namų, nes jiedu abu supratę, kad drauge gyventi jiems patinka. Jiržis buvo gavęs darbą vietiniame laikraštyje. Snieguolė tarp eilučių perskaitė, kad, kartu su Snieguole išgelbėjęs Lenką iš degančio namo, Jiržis panūdo ir toliau ja rūpintis. Snieguolę šitai džiugino.

Elektroninius laiškus Lenka kartais pasirašydavo „sielos sesuo“. Žodis „sesuo“ buvo užgulęs visas Snieguolės mintis. Bet balsu ištarti jį vengė.

Kodėl? Juk būtų paprasčiausia imti ir užvesti kalbą apie ją? Snieguolė nepermanė, kas trukdo. Gal tėvų susirūpinimas ir rimumas, gal šiluma ir meilė, kurią jie parodė, Snieguolei sugrįžus iš Prahos. Itin švelnią meilę. Snieguolei atrodė, kad neteisinga pradėti juos tardy-

ti. Tėčio kelionė į Prahą prieš daugelį metų buvo atsitiktinė ir tikriausiai visai nesusijusi su sesers reikalu, todėl Snieguolė ir apie ją neklausinėjo.

Tiesą sakant, ji ir mėgavosi ta meilės šiluma, ir baiminosi, kad išsklaidys ją kalbomis apie tai, kas vis dėlto galėjo rasti tiktai jos pačios vaizduotėje. Juk žmogus gali prisigalvoti prisiminimų, jeigu labai jų trokšta arba tiki, kad kas nors įvyko ar nutiko.

Nutylėjimų dienos virto savaitėmis, savaitės – mėnesiais. Staiga Snieguolė suprato neatrasianti jokios nedirbtinės progos šito paklausti. Tėvų meilumo proveržis buvo atlėgęs, visi trys vėl buvo persiėmę senų, įprastinių vaidmenų, kalbėjo apie bendrus dalykus, palaikė ryšį kaip tik tiek, kiek buvo būtina, kad tas ryšys atrodytų normalus, mėgino išvengti nemalonių tylos minučių, kurių, pavyzdžiui, per vienus šeštadienio pietus galėjo rasti daugybė.

– Gal norėtum dar? – paklausė mama, norėdama užpildyti vieną tylos minutę.

– Ne, ačiū, – atsakė Snieguolė. – Ar galėčiau pasižiūrėti senas nuotraukas?

– Ir vėl? – nusistebėjo tėtis. – Turime tik tas, kurias tu jau matei.

– Pagalvojau, kad galėčiau per dailės pamoką pagal jas ką nors sukurti, – paaiškino Snieguolė.

– Išvirsiu kavos, – tarė mama ir pašokusi ėmė kiek per greitai rinkti lėkštes nuo stalo.

Snieguolė sėdėjo su nuotraukų albumu svetainėje ant sofos ir lėtai vartė puslapius. Aišku, visas nuotraukas jau žinojo mintinai. Žiūrinėjo jas daugybę kartų, ypač šį rudenį. Ieškojo tose nuotraukose kokio atsakymo, kokio nors rakto.

Albumė buvo tėvų vestuvių nuotrauka. Kelios fotografijos iš vasarnamio Alandų salose. Pora neryškių nuotraukų iš jų namų, kai gyveno Turku mieste, iš kurio persikėlė į Ryhimekį, kai Snieguolei buvo ketveri. Namą Turku mieste Snieguolė prisiminė miglotai. Tai buvo idiliškas medinis dviejų aukštų pastatas Port Arturo rajone. Visai kitoks nei šitas sublokuoto namo galas Ryhimekyje. Atrodė keista, kad jie persikėlė į gerokai pigesnę būstą. Pardavę medinuką Turku mieste, Ryhimekyje galėjo nusipirkti naują, didžiulį nuosavą namą. Veikiausiai prasti buvo ir piniginiai reikalai, apie kuriuos Snieguolei niekas nepasakojo.

– Kodėl mes išsikraustėme iš Turku? – paklausė ji.

Į laikraštį įnikęs tėtis atitoko, suraukė kaktą.

– Dėl darbo.

Snieguolei toks paaiškinimas pasirodė savotiškas. Tėtis visada važinėjo dirbti į kitą miestą, dažniausiai į Helsinkį. O mama bibliotekininkės darbą būtų lengviau radusi Turku nei Ryhimekyje. Bet Snieguolė daugiau neklausinėjo.

Vėl pati sau nusistebėjo, kad nuotraukų tiek mažai. Atrodė, kad iš kiekvienų metų likę vos po porą nuo-

traukų, ir tos buvo nelabai ryškios. Snieguolei nereikėjo šimtų nei tūkstančių kūdikystės nuotraukų, kaip kad šiandien tėvai pridaro jau pirmaisiais vaiko gyvenimo metais, vis dėlto toks mažas jų skaičius stebino. Ji buvo varčiusi bendraamžių vaikystės nuotraukų albumus, gerokai storesnius, kurių jie turėdavo ne po vieną. Gal Snieguolės tėvai nelabai mėgo fotografuoti. Arba nemėgo fotografuoti jos.

Prie vienos nuotraukos Snieguolė stabtelėjo ilgėliau. Nuotraukoje ji buvo septynerių. Stovėjo mokyklos kieme. Buvo žiema. Ji prisiminė, kaip mama palydėjo į mokyklą ir netikėtai panoro nufotografuoti.

– Nusišypsok mažumėlę! – paragino ji.

Snieguolė žiūrėjo tiesiai į objektyvą rimtu veidu, be jokios šypsenos. Paprasčiausiai nebuvo ko šypsotis mokyklos kieme. Tą žiemą prasidėjo patyčios ir Snieguolė nekenė kiekvienos dienos, kurią turėjo eiti į mokyklą. Žiūrėdama į nuotrauką dabar, ji įžūliai žvelgiančiose akyse pamatė stingdančią baimę.

Snieguolė nenorėjo, kad jos akys dar kada nors žvelgtų šitokiu žvilgsniu. Bet suprato, kad matys ją veidrodyje dar labai dažnai.

Snieguolė užvertė albumą. Šiandien jis nieko nauja nepasakys. Neatskleis paslapčių, slypinčių praeityje.

Po kavos mama paklausė Snieguolės:

– Ar pasiliksi šiandien pasikaitinti saunoje?

Uždavė klausimą veikiau retoriškai, nei iš tiesų pasiūlė. Tai buvo klausimas, kurį privalėjo užduoti.

– Ne. Turiu ruošti namų darbus, – atsakė Snieguolė. Atsakė kaip tik tai, ko iš jos laukė.

Pakeliui į geležinkelio stotį Snieguolė praėjo savo senąją mokyklą. Žvelgdama į tą pastatą ir kiemą, burnoje visada pajusdavo geležies skonį. Čia mokydamasi ji skaudžiausiai kentė smurtą ir pažeminimą. Smūgius ir riksmus. Izoliaciją. Visokias melagystes, per kurias Snieguolė ateidavo į mokyklą negeru metu, atsinešdavo netinkamą fizinio lavinimo aprangą, paruošdavo ne tas namų darbų užduotis. Ji stengėsi būti atidi ir tikėti tik tuo, ką išgirdavo iš mokytojų savom ausim, ir vis tiek daugybę sykių buvo apgauta. Visai nesunku klastoti žinutes ir pasitelkti intrigoms bičiulių.

Su šleikštuliu prisiminė ir tai, kaip galų gale sukilo prieš savo kankintojas – Aną Sofiją ir Vanesą ir fiziškai jas puolė.

Įniršo. Prarado savitvardą. Norėjo užmušti.

Paskui Snieguolė nežinojo, ko labiau bijoti – kankintojų ar savęs. Bijoti to, ką pati gali padaryti, ir troškimo atimti kitam gyvybę vien tam, kad pačiai pasibaigtų pragaras. Snieguolė tais jausmais nesididžiavo, bet ir nemėgino neigti, kad jų neišgyvenusi. Todėl panoro išmukti savitvardos ir santūrumo. Neketino

nieko užsileisti sau ant sprando, bet taip pat neketino leistis užvaldoma pykčio.

Bent jau mėgino laikyti tai svarbiausiu savo principu. Jo laikytis ne visada buvo lengva.

Su Ryhimekiu Snieguolei siejosi labai mažai šviesių prisiminimų. Vienas toks apie – Ryhimekio teatrą, kuriame Snieguolė, būdama devynerių, žiūrėjo spektaklį. Ji jau neprisiminė, koks tai buvo spektaklis, ir tai neturėjo reikšmės. Snieguolei patiko žiūrovų salės kvapas, pamaži tylantis žiūrovų murmesys ir ta trumpa valandėlė, kai šviesos buvo užgesusios, bet vaidinimas dar neprasidėjęs. Įtampa ir laukimas, kai dar niekas neaišku ir viskas įmanoma.

Snieguolė sėdėjo pirmoje eilėje ir turėjo atlošti galvą, kad gerai matytų. Aktoriai vaidino visai šalia. Snieguolė matė menkiausius jų veidų vypsnius.

Ji prisiminė vieną tamsiaplaukę artistę, kuri šoko, strikinėjo ir bėgiojo itin lengvai ir nevaržomai. Jos plevenantis melsvo žalumo sijonas priminė banguojančią jūrą. Ji šoktelėjo prie pat scenos krašto ir iš po sijono šmėstelėjo kojos kelis, sutvarstytas tampriu tvarščiu. Pamačiusi tvarstį, Snieguolė ėmė atidžiau sekti aktorės veidą ir pro žavingą šypsena, purslojantį juoką, žodžių čiurlenimą pastebėjo skausmo švystelėjimą. Pašokus ar žengtelėjus žingsnį, aktorės veidu nuslinkdavo šešėlis – toks neryškus, kad vei-

kiausiai daugiau niekas jo nepastebėjo. Tarytum rūkas sekundę jai užtraukdavo akis.

Snieguolė žiūrėjo į aktorę kaip užkerėta. Užmiršo turinti sekti vaidinimo veiksmą. Siužetas jos jau nedomino. Snieguolė stebėjo pilkų aktorės akių kintančius atspalvius ir galvojo, kad pati galėtų taip vaidinti. Kad galėtų pasiimti vaidmeniu, kurio kiti kiaurai nepermatė. Kad skausmą gebėtų nuslėpti.

Linksmas šokis ir juokas, purslojęs scenoje lyg obelių žiedai, įkūnijo slaptą stiprybę ir jėgą. Snieguolė pagalvojo, kad pati kada nors vaidins kaip ta aktorė. Kad galės išsirinkusi vaidmenį vaidinti scenoje arba sėdės žiūrovų salėje. Kad galės būti tuo, kuo panorės.

Žiūrint pro traukinio langą atrodė, kad gruodžio popietė temsta dar greičiau nei paprastai. Buvo tamsu. Taip tamsu, kaip visą spalį, lapkritį ir šio mėnesio – gruodžio – pradžioje. Šlapdriba šiandien nedrėbė, bet lynojo. Žemė buvo juoda. Plikos medžių šakos stirksojo juodos. Lange atsispindėjo veidrodinis Snieguolės atvaizdas. Jos akys atrodė juodos.

Už Toijalos Snieguolė taip užsimanė į tualetą, kad nusprendė nueiti traukinyje, nekeitėti iki namų, nors jau buvo netoli. Sugrįžusi į vietą, rado ant suolo perpus perlenktą A4 formato popieriaus lapą. Snieguolė apsidairė. Vagone daugiau nieko nebuvo. Kaip tik tada traukinys sustojo Lempialoje.

Snieguolė išskleidė popieriaus lapą ir pajuto, kad dreba rankos.

Mano Snieguole,
žinau, kaip blogai jautiesi eidama pro tą pas-
tata. Žinau, ką jame išgyvenai. Ir dėl tavęs aš
baisiai nirštu. Jeigu panorėtum, priversčiau
jas kentėti. Jeigu panorėtum, ištapyčiau sie-
nas jų krauju. Pabaigčiau tai, ką tu pradė-
jai, – teisėtą kerštą. Tik paprašyk ir aš tai
padarysiu.

Žinau jų vardus. Ana Sofija ir Vanesa. Nema-
nyk, kad juokauju.

Jei jau paminėjau jų vardus, pridursiu, kad
žinau ir daugiau vardų. Tu – Snieguolė, bet
ar prisimeni, kad buvo dar viena, kurios var-
das primena Erškėtrožę?

Prisimink. Tikrai atrasi jį atmintyje. Tu ne-
išleidai jo iš galvos, nors visa kita užmiršai.

Seku tave be atvangos.

Tavo Šešėlis

Skrandžio turinys pakilo jai ligi gerklės. To, kuris laišką
paliko, traukinyje jau tikrai nebuvo. Tikriausiai jis išli-

po Lempialoje. Persekio tojas puikiausiai žinojo, kuriuo metu palikti laišką.

Snieguolę pykino nuo minties, kad tas, kuris parašė laišką, atsekė ją iki Ryhimekio, stebėjo, kada susiruošė grįžti, palaukė, kada nueis į tualetą. Tik dėl to, kad galėtų palikti anoniminį laišką.

Tai tikrai ne juokai.

Niekas nežinojo to, apie ką jis rašė laiške. Kai kurių dalykų Snieguolė niekam nesakė. Pavyzdžiui, mergaičių, kurios tyčiojosi iš jos, vardų.

Snieguolės rankos nenulaikė telefono, nes labai drebėjo.

Laimei, Sampsas atsiliepė tuoj pat.

– Ar šiandien dar pasimatysim? – paklausė Snieguolė, mėgindama ištarti tai smagiai ir nerūpestingai.

– Ne.

Snieguolė nurijo seiles.

– Kodėl?

– Vakare grupės repeticija, o dabar atlieku svarbią užduotį, kitaip tariant, ieškau tau kalėdinės dovanos, – nusijuokė jis. – Pakentėk iki rytojaus, mieloji.

– Gerai.

Snieguolė norėjo užtęsti pokalbį, užlaikyti Sampso šiltą, patikimą balsą. Nesiryžo nė žodeliu išduoti, kas nutiko. Tad šnekėjo apie šį ir tą, pasakojo apie tėvų atostogų planus, remonto idėjas. Palaikė tokį *small talk**,

* Lengvą pokalbį, tuščią šnekalą (*angl.*).

į kokį niekad nesileisdavo. Bet Sampsas skubėjo, todėl netrukus Snieguolė su nutilusiu telefonu rankoje stebėjosi į lange atsispindintį savo atvaizdą.

Akyse buvo matyti tokia pat įžūli baimė, kaip nuotraukoje, kurioje ji septynerių.